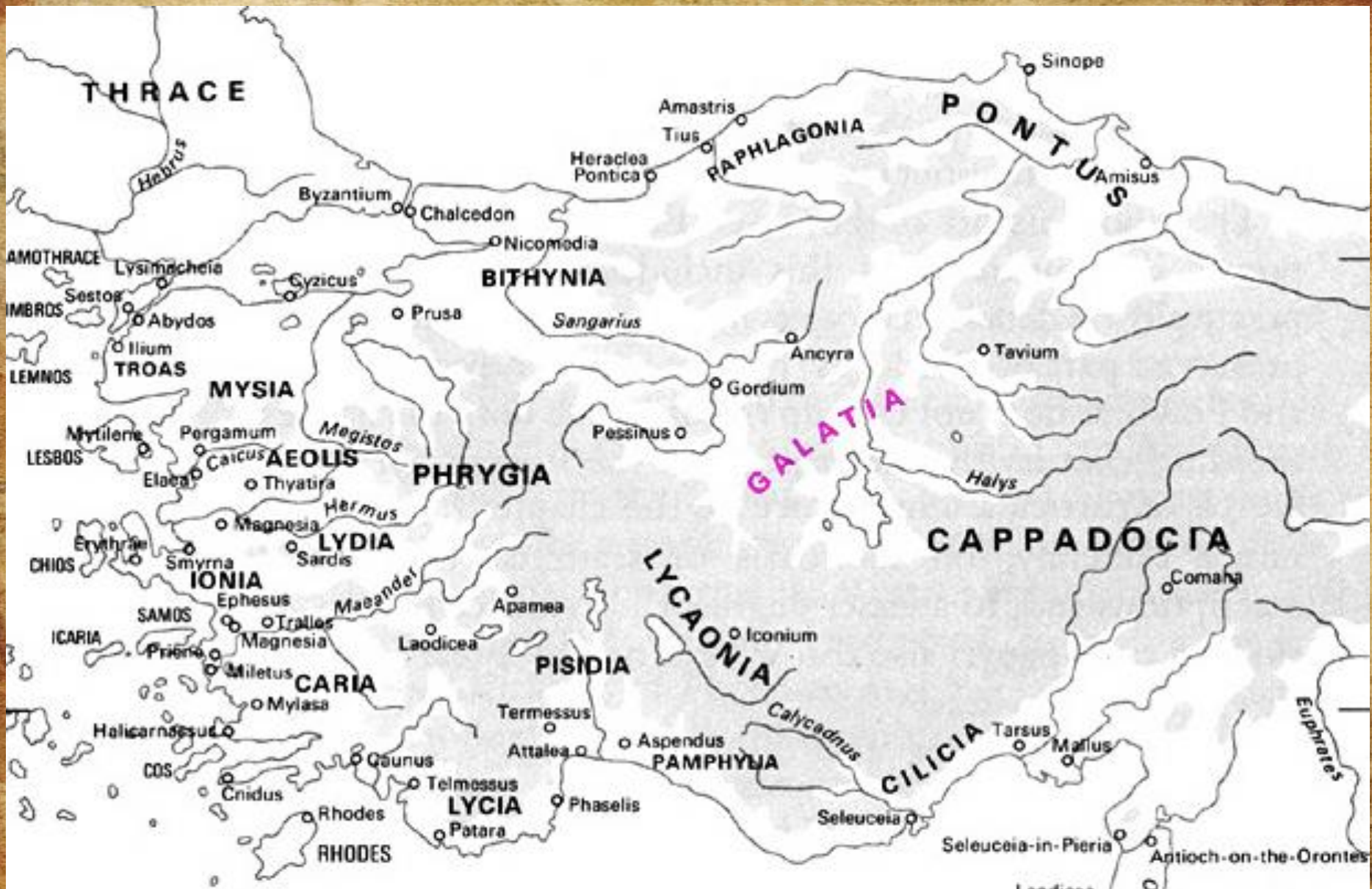

Anadolu Tarihi Coğrafyası II

Bu sunum vermekte olduğum Anadolu Tarihi Coğrafyası II dersinde kullanılması için eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Sunumda kullanılan materyaller telif hakkına sahip olup eğitim amaçlı olarak kullanımı uluslararası kanunlara göre serbesttir. Başka bir amaçla kullanılması için telif hakkına sahip kişilerden izin alınması gerekmektedir.

Antik Dönem'de Küçük Asya'nın Bölgeleri

ABC = Traditional region of Anatolia
ABC = Region of Greek settlement

BLACK SEA

Thrace

Paphlagonia

Bithynia

Pontus

Troad

Mysia

Galatia

Phrygia

Cappadocia

Lesbos

Lydia

Chios

Aeolis
Ionia
Doris

Lycaonia

Samos

Caria

Pisidia

Naxos

Lycia

Pamphylia

Cilicia

Rhodes

Crete

Cyprus

MEDITERRANEAN SEA

Mysia Bölgesi

Sınırları: Mysia Bölgesi genel olarak doğuda Phrygia, güneyde Aiolis ve Lydia, batıda Troas ve Ege Denizi, kuzeydoğuda ise Bithynia bölgeleriyle komşudur.

Strabon kendi döneminde Mysia halkının “Olympos Dağı dolaylarındaki Mysialılar” ve “Kaikos Irmağı dolaylarındaki Mysialılar” olmak üzere ikiye ayrıldığından söz eder. Bu ayırım Ptolemaios’un sözünü ettiği Roma Dönemi’ndeki **Mysias Mikra** (Küçük Mysia) ve **Mysias Megales** (Büyük Mysia) yörelerine denk gelmektedir.

Kentleri:

Kyzikos (Belkıs),
Prokonnesos
(Marmara Adası),
Hadrianoutherai (Balıkesir
?),
Kereseis (Savaştepe),
Daskyleion
(Ergili/Hisartepe),
Adramytteion (Edremit),
Pergamon (Bergama),
Apollonia (Asartepe),
Gambrion (Kınık),
Trakhoula (Darkale/Altınlı),
Germe (Soma),

Kısa Tarihçe:

Bölge adını, Küçük Asya'ya Thrakia ve Boğazlar üzerinden girmiş bir Thrak boyu olan Mysler'den almıştır. Doğu Balkan kökenli olan bu halkın, Troia Savaşı'ndan önce Tuna Bölgesi'nden Trakya'ya doğru yayıldıkları, Troia'nın MÖ 8. yy'ın ikinci yarısında yıkılışından sonra güneye, Küçük Asya'ya doğru yayılmışlardır.

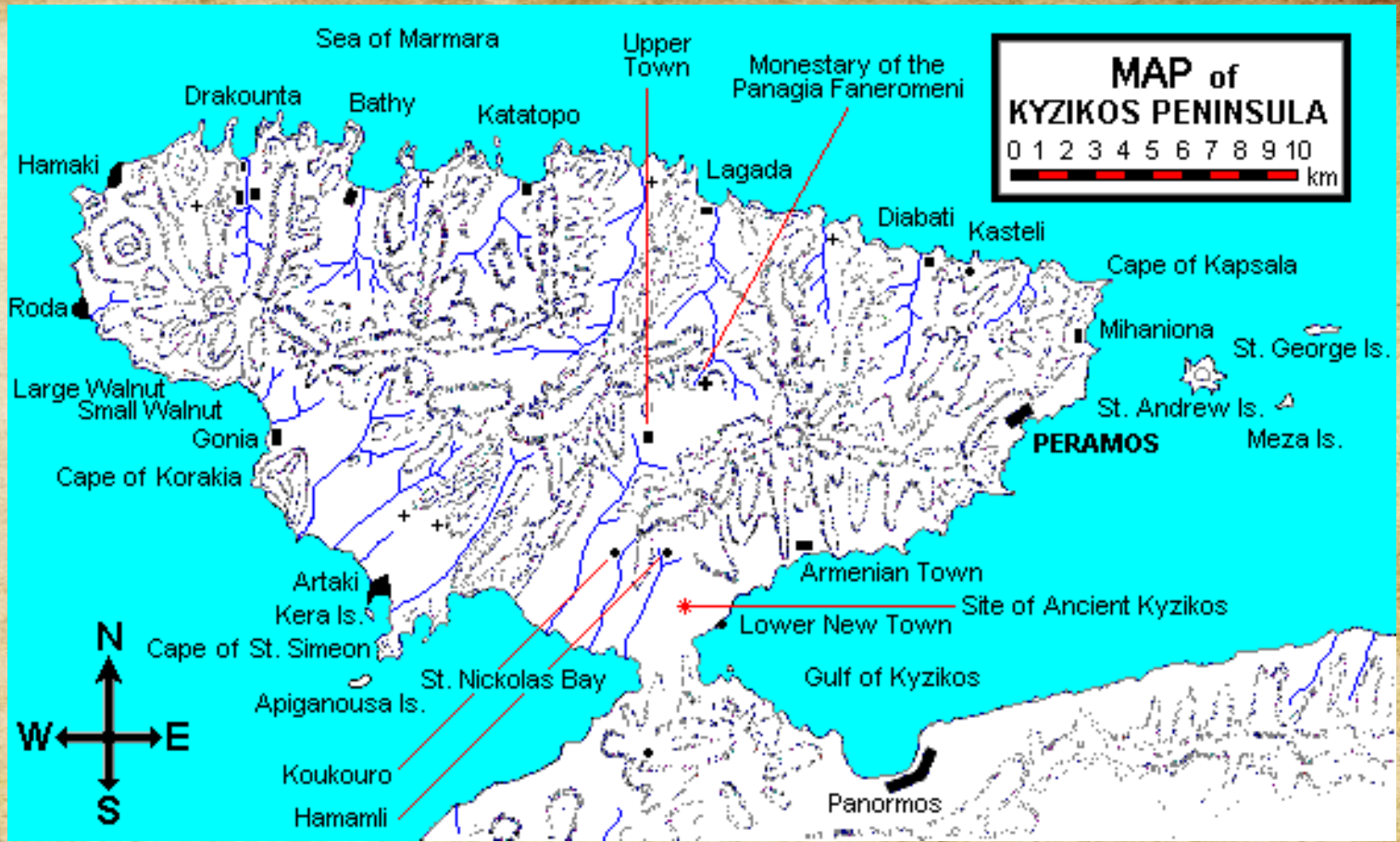
Mysia Bölgesi'nde de Lydia Bölgesi'ndeki gibi kabile teşkilatlanması yaygındır ve kentleşme konusunda oldukça geri kalmışlardır. Erken devirlerde yerli krallar ya da kabile beyleri tarafından yönetilen bölge MÖ 7. yy.'ın ilk çeyreğinde Lydia Devleti'nin egemenliğini tanımış; MÖ 547 yılından sonra Perslerin egemenliğine geçmiş ve Sparda (Sardeis) Satraplığı'na bağlanmıştır. MÖ 334 yılında Granikos Savaşı'ndan sonra İskender'in eline geçen bölge onun ölümünden sonra Seleukos Krallığı'na bağlanmıştır. Romalılarla Seleukos Kralı III. Antiokhos arasında MÖ 190 yılındaki Magnesia Savaşı'nın galibi olan Romalılar, Mysia Bölgesi'ni bu başarının kazanılmasında kendilerine yardım eden Pergamon Kralı II. Eumenes'e bırakmışlardır. Pergamon Kralı III. Attalos ölürken krallığını Roma'ya bırakınca bölge yeni kurulan Asia Eyaleti'ne dâhil olmuştur

Kentler: Mysia Bölgesi kendi içinde çeşitli yörelere bölünmüştür. Bunlar, kuzeyden güneye doğru: Apolloniatis (Apolyont-Ulubat) Gölü ve Simav arasındaki **Olympene**, **Abbaitis** ve **Abrettene**'dir. Daha batıda, Pergamon ve Kaikos'un (Bakırçay) kuzey kesiminde **Teuthrania** ve **Indeipedion** bölgeleri vardır. Bölgenin Propontis'e (Marmara Denizi) yakın olan kesimi ise **Phrygia ad Hellespontum** (Hellespontus Phrygiası) olarak adlandırılmıştır. Troas ile doğal sınır oluşturan Aisepos'tan (Gönen Çayı) doğuya doğru, Propontis kıyı çizgisi üzerindeki önemli kentler şu şekildedir:

* **Kyzikos (Belkıs):** Adını olasılıkla, burada krallık yapmış olduğuna inanılan Kyzikos adlı bir Thrak prensinden almıştır. MÖ 7. yy'ın ilk yarısında Miletoslu göçmenler tarafından iskan edilmiş ve bu tarihten sonra büyük bir gelişmeye sahne olmuştur. Anakaraya dar bir boyunla bağlanan Arktonnesos (Kapıdağ) Yarımadası'nın güney ucunda kurulmuştur. Plinius buranın eskiden Arktonnesos, Dolionis ve Didymis adlarını taşıyan bir ada olduğunu, bu adanın B. İskender tarafından anakaraya bağlandığını bildirmektedir.

Yarımadanın iki yanındaki Erdek ve Bandırma körfezleri ile birlikte ticarete elverişli üç limanı bulunmaktadır. Propontis yöresinden güneye, Pergamon (Bergama) ve Hermos (Gediz) vadilerine doğru uzanan karayollarının başlangıç noktasında bulunduğundan ekonomik olarak refaha kavuşmuştur. MÖ 7. yy'ın ikinci yarısında kendi isteğiyle Pers egemenliğine girmiş, MÖ 6. yy'da ise Attika-Delos Deniz Birliği'ne katılmıştır. MÖ 190 yılında önce Pergamon Krallığı, daha sonra tüm bölge kentleri gibi vasiyet yoluyla Roma egemenliğine girmiştir.

Kyzikene adı verilen elektron stater, MÖ 5-4. yy

Roma Dönemi'nde içine bazı Troas kentlerini de alan bir *conventus*'un (yargı bölgesi) merkezi durumuna gelen kent Hadrianus Dönemi'nde ise imparator adına inşa edilen tapınak dolayısıyla *metropolis* ve *neokoros* ünvanlarını kazanmıştır. Hıristiyanlık döneminde Hellespontus Bölgesi metropolitliği olan kent 6. yy'daki bir depremden sonra terk edilmiş ve halkı Artake'ye taşınmıştır. Kentin en önemli yapıları arasında Hadrianus Tapınağı ve tiyatrodur.

(Günümüzde kentteki arkeolojik araştırmalar Atatürk Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Nurettin Koçhan tarafından yürütülmektedir)

* **Prokonnesos (Marmara Adası):** Arktonnesos Yarımadası'nın kuzeydoğusundaki Propontis içindeki adalar grubunun en büyüğüdür. Neuris ve Elaphonesos isimleriyle de anılmaktadır. Günümüzde olduğu gibi, antik dönemde de kaliteli mermerleriyle ünlüdür. Adadaki, Saraylar adını taşıyan, olasılıkla Miletos kolonisi olduğu sanılan kentin tarihi MÖ 6. yy'a kadar geri gitmektedir. MÖ 5. yy'ın başında İonia Ayaklanması'na katıldığı için MÖ 493 yılında Pers donanması tarafından cezalandırılıp yakılan kent, MÖ 5. yy'da ise Attika-Delos Birliği'ne katılmıştır. En çok Kyzikos'ta kullanılan adanın mermerleri aynı zamanda Halikarnassos'taki Mausolos'un mezar anıtında da kullanılmıştır. Ada özellikle 1. yy'dan başlayarak Akdeniz Havzası'nın en büyük beyaz mermer üretim merkezi haline gelmiştir. Civardaki diğer adalar Halone (Paşalimanı) ve Ophioussa'dır (Avşa).

* **Daskyleion (Ergili/Hisartep):** Bazen Daskylitis de denen Aphnitis 'in (Manyas Gölü) güneydoğu kıyısında yer almaktadır. MÖ 6. yy'ın ortalarında Küçük Asya'yı ele geçirip satraplık düzeni kuran Akhamenidler, Daskyleion'u da büyük bir satraplığın merkezi durumuna getirdiler. Bu satraplık önceleri Küçük Asya'nın tüm kuzey kıyısı, Çanakkale Boğazı ve Marmara Denizi'nin güney kıyılarındaki kentlerle, iç kesimdeki Phrygia ve Kappadokia'yı da içine alacak denli geniş bir alana yayılıyordu. En azından MÖ 8. yy.'ın ortalarından beri yerleşim gördüğü anlaşılan kentin MÖ 7. yy'ın ilk çeyreği içinde Lydia Kralı Gyges tarafından babası Daskylos'un adı verilerek kurulduğu söylenir. MÖ 547 yılından MÖ 334 yılına kadar geçen sürede Akhamenid egemenliğinde kalan bölgede Pers Satrabı Pharnabazos'un bir sarayı ile *paradeisos* denen parklar bulunmaktaydı.

(Günümüzde kentteki arkeolojik araştırmalar Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nden Doç. Dr. Kaan İren tarafından yürütülmektedir)

Anadolu-Pers stilinde bir mezar steli

* **Adramytteion (Edremit):** MÖ 6. yy başlarında Lydia kralı Alyattes'in oğlu Adramyτος'un adına kurulan kent, Adramytenos Kolpos Körfezi'nin batı ucunda yer almaktadır. MÖ 422'de Pers satrabı Pharnakes, Atinalıların Delos adasından sürdükleri halka kentin kapılarını açmış ve ada halkının buraya yerleşmesine izin vermiştir. Bu yüzden adada Yunan özellikleri gözlemlenmektedir. MÖ 188'de Romalılar tarafından Pergamon Krallığı'na bırakılan kent MÖ 133'ten sonra Roma egemenliğinde Asia Eyaleti'ne dahil edilmiştir. Bu dönemde eyaletin en büyük *conventus*'una (yargı bölgesi) merkezlik etmiştir.

(Günümüzde kentteki arkeolojik araştırmalar MSGSÜ'den Yard. Doç. Dr. Murat Özgen tarafından yürütülmektedir)

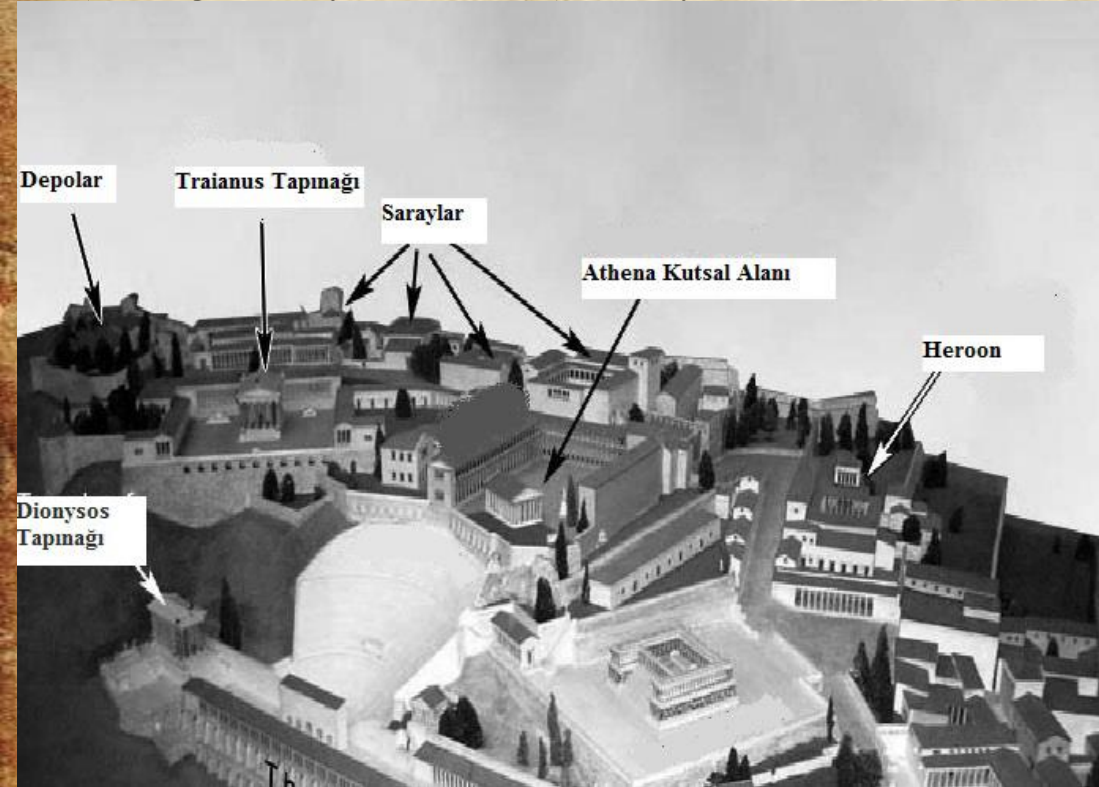

***Pergamon (Bergama):** Mysia'nın güneybatı ucunda kendi adıyla anılan Pergamene yöresindeki Pergamon, bölgenin olduğu kadar Küçük Asya'nın da en önemli kentlerinden birisidir. Denizden yak. 15 km içeride, Kaikos vadisindeki Keteios (Kestel) ve Selinus'un (Bergama Çayı) birleştiği yerde kurulmuştur. MÖ 5. yy'da sikke darp ettiği bilinen kentin yıldızı MÖ 3. yy'da parlamıştır. Büyük İskender'in generallerinden Antigonos Monophtalmos'un MÖ 301 yılında Lysimakhos ile yaptığı Ipsos Savaşı'nda ölümüyle Batı Anadolu'nun egemenliği Lysimakhos'a geçince, Lysimakhos, savaşın giderlerini karşılamak amacıyla saklı tuttuğu hazinesini Pergamon kalesinde güvence altında bulundurması için Philetairos adında Paphlagonialı bir subayı görevlendirmişti. Ancak Lysimakhos'un MÖ 281'deki savaşta I. Seleukos Nikator tarafından katledilmesi üzerine Seleukos hükümetinin zaafından yararlanan Philetairos (MÖ 281-263) bu parayı kentin bayındırlaşması için kullanılmıştır. II. Eumenes (MÖ 197-159) zamanında Romalılar ile Seleukos Kralı III. Antiokhos arasında yapılan Magnesia Savaşı'nda Roma ile birlik olan Pergamon Krallığı MÖ 188 yılında yapılan Apameia Barışı'ndan sonra elde ettiği Phrygia, Mysia, Lydia, Sipylos Magnesia'sı dâhil olmak üzere, Maiandros'un kuzeyindeki bölgeye sahip olmuştur. Pergamon Krallığı'nın son Kralı olan III. Attalos'un vasiyet yolu ile Krallığını Roma'ya bırakması ile Pergamon Krallığı'nın topraklarında Asia Eyaleti kurulmuştur.

(Günümüzde kentteki arkeolojik araştırmalar DAI adına Prof. Dr. Felix Pirson tarafından yürütülmektedir)

Özellikle Augustus ve Hadrianus dönemlerinde büyük iskan faaliyetlerine sahne olan kent, ilk kurulduğu 275 m. yüksekliğindeki tepelik araziden güney ve güneybatıya doğru kademeli olarak büyümeye başlamıştır. Roma Dönemi'nde Yukarı ve Aşağı Kent şeklinde gelişen Pergamon'da Yukarı Kent bölümündeki en önemli yapılar çoğu Hellenistik Dönem'e ait saraylar, garnizonlar, dini yapılar (örneğin Büyük Sunak) ve tiyatrodur.

Pergamon Yukarı Kent planı

Galatlara karşı kazanılan zaferden sonra, II. Eumenes Dönemi'nde (MÖ 197-159) inşa edilen Büyük Sunak

MÖ 225-200 yıllarına ait
Hellenistik Dönem tiyatro yapısı

MS 2. yy'a ait, Mısır tanrılarına
adanmış Kızıl Avlu

Traianus Dönemi'nde başlanıp Hadrianus
Dönemi'nde tamamlanan, imparatorlar kültüne
adanmış Traianus Tapınağı